

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. II. Solvuntur Objectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

Gormaz de virt. Theol. n. 133. eam probabilem reputant. Volunt itaque authores hujus sententiae, fidem ex sola terminorum apprehensione assentiri revelatis objectis: & si objiciatur ipsis, plura fidei objecta, e. g. mysterium Trinitatis, Incarnationis &c. apparere ex se intellectui neutra, hoc est, nec vera, nec falsa, sicut nobis apparet paritas, vel imparitas numeri stellarum (nec enim scimus, an par, an impar sit) respondent, quod habitus fidei, qui fidei lumen vocatur, suppleat causalitatem terminorum, & determinet intellectum ad assensum immediatum rei per se obscurae; nam (ajunt ulterius) habitus est inclinatio potentiae ad assentiendum objecto, vi cuius saepe assentimur propositionibus ex se non notis: & saepe, quando ab initio alicui propositioni difficulter assensi sumus, postea ex habitu facile ei assentimur: at contra hanc sententiam.

38. Dico 2. Actus Divinae fidei exigit necessario objectum formale motivum assentiendi objectis revelatis. ita Theologi communissime. Probatur. 1. Scripturae Sacrae passim, dum exigunt fidem à nobis, proponunt nobis Divinum testimonium, ob quod credamus: ergo hoc ipsum assignant tanquam motivum, seu objectum formale: ergo necessario fides hoc motivum respicit, seu exigit. consequentia prima est clara; esse enim motivum fidei est esse id, ob quod, seu propter quod creditur. Secunda etiam consequentia non potest negari; nam illud exigit fides, quod Scriptura ei semper attribuunt; hoc enim utique censendum est, spectare ad eam essentialiter; alias naturam fidei non rite explicarent: sicut etiam propterea ad charitatem spectat essentialiter, respicere DEUM ut summum bonum.

Ant. probatur adducendo textus. Joan. 1. v. 18. Unigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit. & 1. ad Thessal. 2. v. 13. ait S. Paulus: Cum accepissetis à nobis verbum auditus DEI, accepistis illud, non ut verbum hominum, sed (sicut est verè) verbum DEI. item ad Galat. 1. v. 11. Notum enim vobis facio, fratres, Evangelium, quod evangelizatum est à me; quia non est secundum hominem; neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici: sed per revelationem JESU Christi. item. 1. Joan. 5. v. 10. Qui credit in filium DEI, habet testimonium DEI in se: qui non credit filio, mendacem facit eum; quia non credit in testimonium, quod testificatus est DEUS de filio suo. item ibidem v. 6. Spiritus est, qui testificatur, quoniam Christus est veritas: & v. 9. Si testimonium hominum accipimus, testimonium DEI majus est. Rursus. 2. Petri 1. v. 19. Habemus firmiorem propheticum sermonem &c. Adde S. Augustinum l. de spir. & liter. c. 32. dicentem: Nulli itaque dubium est, eam fidem ab Apostolo commendari, qua creditur DEO. Plura vide apud Suarez de fide disp. 3. sec. 1.

39. Prob. conclusio 2. Sicut objectum voluntatis est bonum, ita objectum intellectus est verum: sed voluntas non potest, ne-

que supernaturaliter adjuncta per habitum charitatis, amare id, quod nec in se, nec in alio apparet bonum: ergo nec intellectus adjunctus supernaturaliter per habitum fidei, potest assentiri illi, quod nec in se, nec in alio apparet verum: ergo non potest absque motivo suadente veritatem credere. Cum autem motivum in ordine ad credendum, seu ad fidem, non sit quaecunque, sed sit testimonium, (nemo enim potest credere, nisi loquente: & alias fides non distingueretur ab opinione quacunque, vel à scientia, vel etiam à visione beatifica) necessario fides exigit pro motivo testimonium, & consequenter fides Divina exigit testimonium Divinum, quemadmodum fides humana exigit testimonium humanum. Confirmatur. Fides, utpote virtus Theologica, debet ex dictis n. 5. habere objectum formale Divinum: ergo.

40. Prob. 3. concl. ex absurdis, quae sequuntur ex opposita sententia. Si habitus fidei posset supplere defectum motivi, tunc puer baptizatus, adeoque donatus habitu fidei, statim, postquam usum rationis adeptus esset, assentiretur cuivis mysterio nostrae fidei, e. g. Sanctissimae Trinitatis, vel Incarnationis, posita tantum ipsa terminorum apprehensione, nulla praemissa instructione, modò auditu quocunque, vel à pisttaco dicta, perciperet: quod est contra omnem experientiam. 2. Necessaria non foret pia affectio, imperans assensum fidei, sed, sicut homo apertis oculis, & applicato sufficienter lucido colorato, statim videt, ita etiam assentiretur mysteriis fidei: consequenter actus fidei esset necessarius, & non meritorius: quod est omnino falsum.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

41. Objic. 1. contra 1. conclus. Qui credit, quod ratio non capit, imprudenter agit: ergo ratio humana debet esse motivum fidei. Resp. dist. ant. si id, quod credit, non aliunde in alio appareat verum. conc. ant. si in alio appareat verum. neg. ant. & conf. Certè, licet res, in se praecise spectata, nobis appareat neutra, dummodo in alio, scilicet testimonio fidei, appareat vera, prudentissime eam credimus; alias minus docti nunquam posset credere, quae audiunt à doctioribus: ipsi autem non capiunt. Aliud est, quod ratio naturalis, seu humana, debeat ostendere, quod illa res in alio sit vera, vel certè, quod sit credibilis: sive debeat ostendere, quod DEUS eam rem dixerit: vel certè, quod sit credibile, atque credendum, DEUM illam dixisse: de quo inferius pluribus, quando de credibilitate mysteriorum nostrae fidei, & motivis credibilitatis ejusdem. Hoc autem licet humana ratio debeat facere, non propterea ipsa est motivum fidei, sed tantum est applicatio motivi. Sic etiam cognitio debet applicare voluntati bonitatem objecti, ut possit amari: non tamen cognitio est motivum amoris.

42. Ob. 2. contra 2. conclusionem. Conclusio non debet se reflectere supra præmissas etiam objectivas, seu rationem earum, quæ tamen est ratio, seu motivum conclusionis: ergo nec actus fidei debet se reflectere supra suum motivum: adeoque neque illud respicere, vel etiam ullum habere. Resp. omitt. ant. quod multi in Logica negant. neg. conf. In sententia illa probabili id contingit; quia motivum præmissarum est tantum motivum extrinsecum conclusionis, sequæ habet ut motivum actus imperantis, respectu actus imperati: e.g. si quis ex metu gehennæ imperat sibi perfectam contritionem, gehenna, quæ est motivum actus imperantis, non est motivum contritionis intrinsecum; aliàs contritio perfecta respiceret intrinsecè tanquam motivum gehennam, & ex huius metu doleret de peccatis, quod est omnino contrarium essentia contritionis, ut omnes norunt. At verò actus fidei formalis, non habet motivum tantum extrinsecum, sed debet habere intrinsecum; cum enim, ut supra dictum, sit actus virtutis Theologicæ, & hæc necessariò debeat potentiam suam unire DEO, atque intrinsecè respicere aliquod prædicatum Divinum, non tantum debet habere motivum extrinsecum. Adde, quod, si motivum aliquod respectu unius actus sit tantum extrinsecum, respectu alterius præcedentis debeat esse intrinsecum; unde, quod est motivum extrinsecum respectu conclusionis, debet esse intrinsecum respectu præmissarum; hinc in casu objectionis debuisset præcedere actus intrinsecè attingens testimonium DEI: & si id factum fuisset, diceremus, eum solum esse actum formalem fidei.

Neque dicas, actum spei (ut habet Gormaz. de spe. n. 18) respicere promissâ, vel auxilia Divina, tantum ut objectum formale quo, adeoque etiam actum fidei posse testimonium DEI respicere tantum ut objectum formale quo; nam imprimis objectum formale quo non est extrinsecum; quia ab intrinseca tendentia actus essentialiter respicitur, quamvis, in sensu n. 4. explicato, non attingatur: sicut etiam motivum odii non est extrinsecum, quamvis nec istud in eo sensu restricto attingatur. Secundo. Actus spei saltem bonitatem Divinam respicit ut objectum formale quod intrinsecum, secundum formalitatem desiderii, licet secundum formalitatem fiducia objectum suum tantum respiciat ut quo: cum igitur actus fidei non habeat similes duas formalitates, sed tantum unam, debet, objectum suum respicere ut objectum formale quod. Sed de hoc plura, quando de spe.

43. Dixi superius, illum solum fore actum formalem fidei, qui objectum intrinsecè attingat; nam distinguendi sunt actus formales fidei, & actus, quos Gormaz. de virt. Theol. n. 161. vocat actus fidei objectivæ: pro quibus rite intelligendis sciendum, sæpe contingere, quod aliquis e. g. hic & nunc, velit dare eleemosynam; quia est ad salutem æternam conducens, quin recorderetur, hoc

à DEO esse revelatum: iste actus supernaturalis quidem est: at non est actus fidei formalis, sed, ut vocat Gormaz, est actus fidei objectivæ, hoc est, est actus affirmans objectum materiale fidei: vel, ut vocat Cardenas dissert. 16. in propositiones ab Innocentio XI. damnatas, n. 53. est actus fidei virtualis, quatenus scilicet in isto virtualiter perseverat actus fidei formalis prius elicited. Sicut enim sæpe contingit, quod, qui in Mathesi didicit aliquod problema, ejus postea recorderetur, quin recorderetur demonstrationis: ita sæpe accidit, ut, qui in schola fidei doctus est aliquam veritatem, ejus postea recorderetur, quin recorderetur motivi illius, seu testimonii DEI. Et hic actus fidei virtualis, vel objectivæ, plurimum conducit ad praxin; nam Cardenas cit. dissert. 16. n. 58. & Lugo de fide disp. 12. sec. 2. ex SS. Patribus, & ratione, egregiè probant, quod nullum opus meritorium vitæ æternæ possit elici, nisi ex dictamine fidei supernaturalis: si autem semper necessarius foret actus fidei formalis, certè plurima opera spoliarentur suo merito; cum sapissimè homines non cogitent de testimonio DEI; hinc dicendum est, sufficere actum fidei virtualis, vel objectivæ. Hic autem actus non est actus Theologicus, aut actus habitus fidei Theologicè operantis: sed est actus inferior, ut ad mentem Suarezii rectè ait Gormaz de virt. Theol. n. 122. quia iste actus non unit potentiam DEO, nec attingit objectum formale quod Divinum.

44. Si quæras, à quo principio igitur producat hic actus virtualis fidei: Resp. Gormaz de virt. Theol. n. 163. eum procedere quidem ab habitu fidei, sed non ab eo ut operante Theologicè, neque operante se solo, sed concurrentibus etiam speciebus relictis à priori actu, vel prioribus actibus fidei formalis; ut enim actus naturales sæpius eliciti relinquunt species sui, & objectorum, ita etiam actus supernaturales relinquunt tales species; non enim habent minorem virtutem in ordine ad relinquendas species, quam actus naturales habeant. Ait ulterius Gormaz, has species non esse puras determinaciones, seu condiciones, ad hoc, ut habitus agat, sed etiam esse partiales concusas, & concurrere ex parte objecti, sicut aliæ species solent concurrere, juxta proverbium: Ex objecto, & potentia oritur notitia. Unde tandem actus fidei virtualis, vel objectivæ, reducitur ad habitum infusum, seu Theologicum fidei tanquam ad suam causam, sed non ad eum ut Theologicè operantur; quia tunc tantum dicitur Theologicè operari, quando producit actum verè Theologicum, hoc est, intrinsecè attingentem objectum formale quod Divinum, quo DEO uniatur potentia intellectiva.

45. Petes fortè, an istæ species relictæ, sint aliquis habitus acquisitus. Resp. experientiam monstrare, quod etiam detur aliqua facilitas in ordine ad eliciendos actus supernaturales in eo, qui eos frequenter elicit: certè, qui sæpius elicit actum fidei circa aliquod mysterium, facilius elicit denuo talem

lem actum, quam alius: pariter, qui sæpius elicit actum contritionis, facilius eum elicit, quam alius. Sed quæritur jam ulterius, an ea facilitas sit habitus acquisitus dicendus, an non. Dixi in Philosophia, habitus acquisitos intellectuales non distingui à speciebus ritè coordinatis, & faciliè excitabilibus; unde sanè sequitur, hanc facilitatem, seu has species esse dicendas habitum aliquem acquisitum.

Et sanè habitum talem acquisitum admittit Arriaga *de anima. disp. 9. sec. 1. n. 18.* Scotus, Durandus, Nominales, Gormaz, *de virtutibus Theologicis. n. 65.* Oviedo *in 1. 2. tractatu. 3. controversia 2. puncto 4. n. 40.* Questio tantum adhuc inter ipsos est, an hic habitus sit supernaturalis, an naturalis tantum. Supernaturalem eum esse, admittunt Arriaga, & Gormaz *loc. cit.* Nominales, Durandus, & alii. Et sanè, si actus naturales producant habitum proportionatum sibi naturalem, cur non actus supernaturales producant supernaturalem? quæ enim assignabitur differentia? certè alias semper habitus acquisitus inclinatur ad actus similes iis, à quibus est generatus.

46. Difficultas tantum est, quòd habitus iste acquisitus deberet manere in peccatoribus, in quibus manet facilitas aliqua etiam ad bonum, saltem in pluribus, qui prius diu bene vixerunt, & in aliquod mortale prima vice inciderunt: econtra non videtur manere in peccatore ullus habitus supernaturalis, nisi fidei, & spei. Sed inprimis respondent aliqui, non manere in peccatore facilitatem supernaturalem, sed tantum aliquam naturalem; nam, ut habet Arriaga *disp. 9. de anima. n. 22.* quandoquunque homo elicit actum supernaturalem, simul elicit actum naturalem circa idem objectum; unde ex his actibus naturalibus potest oriri habitus naturalis, qui dein influat in actus naturales, & fortè etiam in supernaturales cum conprincipiis supernis; neque enim omnia principia actus supernaturalis debent esse supernaturalia; alias anima non posset in eum influere. Et videtur hæc responsio firmari ex eo, quòd alias, quando tolleretur potentia, hoc est, habitus infusus, qui dat simpliciter posse, videatur etiam tolli debere facilitas ei superaddita, & ei quasi innixa, quæ est habitus acquisitus.

47. Resp. alii cum eodem Arriaga *disp. modo citata n. 12.* manere posse habitum acquisitum supernaturalem, etiam in peccatore; cum Tridentinum Concilium, & Patres, ac Theologi, tantum negent, manere in peccatore habitus per se infusos, de quibus solis erat ipsis sermo; de acquisitis enim non cogitaverunt, saltem nihil determinarunt. Non tamen poterit talis habitus acquisitus producere actum supernaturalem sine habitu infuso (sicut citharædus habens species optimas, & habitum perfectum, non potest pulsare citharam absque manibus) nisi DEUS suppleat per omnipotentiam extrinsecè applicatam defectum habitus. Manere autem posse habitus hos acquisitos sine gratia ajunt;

eò quòd non sint proprietates gratiæ, nec producantur nec exigantur ab ipsa; cum possit gratia dari sine ipsis, ut patet in homine prius malo recens converso, & needum inclinato ad actus virtutum: subjectum autem eorum sit ipsa anima. videatur ipse Arriaga, & Gormaz, ac Oviedo *loc. cit.* Ex his opinionibus, quamcunque teneas, neutra obest nostræ assertioni de necessitate objecti formalis intrinseci ad actum fidei formalis.

48. Ob. 3. Licet aliqua propositio nobis ab initio sit ex terminis tantum imperfectè nota, & adhuc obscura, ita, ut ei difficultè assentiamur, tamen, quando sæpius ei assensum sumus, & habitum assentiendi contraximus, illa propositio fit nobis ita clara, ut facile ei assentiamur: ergo habitus potest supplere causalitatem terminorum: ergo etiam habitus fidei. Resp. conc. ant. & omitt. 1. consequ. at neg. 2. conf. Etsi fortè id possit aliquis habitus acquisitus, non id potest habitus infusus fidei. Ratio est; quia inprimis habitus infusus non faciliat, consequenter non inclinatur, adeoque neque ejus inclinatio, quæ nulla datur, potest supplere causalitatem terminorum. Secundo habitus non inclinatur, nisi ad actus sibi proprios; atqui actus proprii fidei non sunt illi, qui non nituntur testimonio DEI: ergo ad hos non potest habitus fidei inclinare;

Quin imò etiam actus fidei virtualis, vel objectiva, debent saltem extrinsecè niti testimonio DEI, & necessariò præsupponere actus formales fidei formalis: (alias enim quomodo in iis virtualiter perseverarent actus fidei formalis?) consequenter saltem aliqui actus fidei necessariò nituntur testimonio DEI intrinsecè attactò: ergo habitus fidei nunquam potest supplere causalitatem terminorum; non enim in actibus fidei formalis, ut patet: non in actibus fidei virtualis, vel objectivæ; quia, si in ordine ad istos suppleretur causalitas terminorum, suppleretur ea potius per species relictas ab actibus fidei formalis, quam per habitum infusum. Tandem, licet habitus possit facere, ut propositioni, quæ ex se neutra est, assentiamur ob rationem non amplius intrinsecè attactam, tamen non potest facere, ut assentiamur aliqui propositioni, quæ ex se neutra est, abstrahendo ab omni ratione; nunquam enim ullus habitus potest facere, ut dicam potius, stellas esse numero pares, quam impares; quia nullam hujus rei rationem, nec intrinsecam, nec extrinsecam habeo.

49. Dices. Habitus determinat ad credendum ipsum testimonium DEI absque ulla ratione: ergo etiam potest determinare ad credenda alia objecta absque ratione. prob. ant. vel credimus testimonium DEI propter se, vel propter aliud: si primum: cum testimonium in se sit neutrum, (nec enim est ex terminis notum, DEUM locutum fuisse) debet habitus determinare, & habetur intentum: si secundum: inprimis sæpius non datur testimonium DEI reflexum: dein redit questio de hoc eodem testimonio reflexo in infinitum:

finium: ergo. Resp. disting. ant. Habi-
tus determinat ad credendum testimonium
absque ulla ratione identificata cum testimo-
nio. neg. ant. absque ratione distincta. conc.
ant. & sub eadem distinctione conc. vel neg.
conseq. ad prob. conc. ma. neg. primam par-
tem mi. vel potius ejus suppositum; testi-
monium enim non est neutrum, quando est
sufficienter applicatum, seu quando est red-
ditum evidenter credibile, & credendum;
neutrum enim dicitur illud objectum, de quo
nec habeo ullam rationem credendi, vel ne-
gandi, nec intrinsecam, nec extrinsecam, ne-
que talem, vi cujus reddatur illa res credibilis.

Jam verò dari testimonium DEI, sive
DEUM esse locutum, redditur evidenter
credibile, & credendum, ex signis credibili-
tatis nostræ fidei, de quibus pluribus agemus
inferius. Nec dicas, ex his sequi, quod as-
sensum, præstitum de ipsa existentia Divini tes-
timonii, sit assensus tanquam primi princi-
pii; nam negatur illatum; assensus enim,
præstitus rei tanquam primo principio, est il-
le, quando res ex ipsa apprehensione termi-
norum statim rapit intellectum ad assensum,
quin prius debeat fieri aliunde evidenter cre-
dibilis, & credenda. Certè, ut huic princi-
pio: *Totum est majus sua parte*: assentia-
mur, non indigemus prævia applicatione, vel
credibilitate.

50. Ob. 4. Non est laudabile credere
DEO ob rationem, seu motivum, aut obje-
ctum formale: sed fides nostra est laudabilis:
ergo per eam non credimus ob rationem &c.
Confirm. Si crederemus DEO ob ejus di-
ctum infallibile, non præferremus DEUM ho-
mini, qui esset infallibilis in loquendo: hoc
est absurdum: ergo. Resp. diff. ma. non est
laudabile credere DEO ob rationem distin-
ctam ab ejus testimonio, & auctoritate. om.
ma. ob rationem identificatam cum ejus te-
stimonio. neg. ma. & concessa. mi. neg.
conseq. Utique laudabile est credere DEO
ob ejus testimonium, quando nobis revelat
plura obscura, & supra captum nostrum, ad
quæ credenda opus est magna intellectus
nostri captivitate, & subjectione.

Ad confir. Resp. neg. ma. nam 1. etsi
homo esset ratione extrinsecæ assistentiæ
DEI infallibilis, non esset infallibilis intrin-
secè; unde, dum illam ipsam intrinsecam in-
fallibilitatem de DEO credimus, ipsum ho-
mini illi præferimus. 2. etsi homo esset
infallibilis, ejus infallibilitas esset ordinis
longè inferioris; unde etiam testimonium
DEI plus æstimamus, ita ut, si per impos-
sibile talis homo contraria loqueretur DEO,
illius testimonio fidem negaremus: & in
hoc sensu ait Apostolus *ad Gal. 1. v. 8. Sed
licet nos, aut Angelus de celo evangelizet
vobis, præterquam, quod evangelizavimus
vobis, anathema sit*: hoc est, si etiam Ange-
lus de coelo, qui, utpote beatus, falli non po-
test, aliud diceret, quàm, quod S. Paulus ex
revelatione DEI docuerat, non foret ei cre-
dendum.

51. Ob. 5. Saltem fides non debet ha-
bere objectum ex parte intellectus, sed sufficit,

si aliquid habeat ex parte voluntatis: ergo.
prob. ant. non credimus DEO, quia verax
est, sed quia supremus dominus est, & quia
præcipit, ut credamus: atqui præceptum est
motivum, seu objectum formale efficiens
voluntatem, non intellectum: ergo. ita
Guilielmus Parisiensis *libro de fide, & le-
gibus non longè ab initio*. Confirm. Po-
test DEUS homini, nihil cogitanti de ve-
racitate DEI, præcipere, ut sibi credat: talis
esset actus fidei absque motivo efficiente in-
tellectum: ergo.

Resp. neg. ant. ad prob. neg. ma. Vo-
lumus quidem credere; quia DEUS præci-
pit: sed credimus; quia verum dicit. Vo-
lo dicere: actus voluntatis, seu pia affectio,
qua nobis liberè imperamus actum fidei, &
à qua actus fidei denominatur liber, atque
fit meritorius (de quo infra) habet pro mo-
tivo præceptum: sed non ipse actus fidei ha-
bet præceptum pro motivo intrinsecò. Sic,
licet contritio, vel attritio, præcepta sit pec-
catori saltem semel in anno, adeoque actus
imperans contritionem habeat pro motivo
præceptum, non tamen actus contritionis
habet pro motivo præceptum; alias tandem
omnes ferme actus haberent pro objecto mo-
tivo præceptum DEI, adeoque omnes essent
actus virtutis moralis obedientiæ.

Ad confir. neg. ant. Sicut DEUS non po-
test præcipere homini, ut aliquid amet, quod
non apparet bonum, ita neque potest ei præ-
cipere, ut credat, quod non apparet verum;
quia non potest facere, ut potentia feratur
extra suum objectum. Hoc tamen est verum,
quod, sicut eo ipso, quod DEUS præcipiat
aliquid amandum, ostendit id esse bonum,
si non intrinsecè in se, saltem extrinsecè ra-
tione alterius, ad quod ordinatur: ita eo
ipso, quod aliquid præcipiat credendum,
ostendat, id esse verum, si non ex apprehen-
sione terminorum, saltem ob extrinsecam at-
testationem DEI, quæ implicitè saltem con-
tinetur in præcepto credendi.

ARTICULUS III.

An DEUS possit fallere, vel falli.

52. Dico 1. DEUS non potest falli.
ita contra Averroem, qui DEO
negavit aliquarum rerum sci-
entiam, defacto omnes Catholici, imò o-
mnes, qui DEUM verè agnoscunt. Prob. fa-
cile. DEUS est ens perfectissimum: ergo
debet habere omnem perfectionem, nec po-
test habere aliquam imperfectionem: atqui
omniscientia est manifestè perfectio, & igno-
rantia, vel error, est imperfectio: ergo DE-
US debet manifestè habere omniscientiam,
& non potest habere ullam ignorantiam: at-
qui, si falli posset, manifestè careret omni-
scientiâ, haberetque ignorantiam alicujus
veritatis: quin, quod pejus foret, haberet po-
sitivum errorem circa aliquam rem, circa
quam falleretur; nam aliter conciperet rem,
quàm in se esset, & ignoraret, quomodo verè
B 3